

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum 18 juni 2015
Betreft Tussenbalans Groene Groei

Geachte Voorzitter,

Hierbij sturen wij u, mede namens de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de minister voor Wonen en Rijksdienst, de Tussenbalans Groene Groei, als vervolg op de beleidsbrief 'Groene Groei: voor een sterke, duurzame economie'¹ die het kabinet in maart 2013 aan uw Kamer toezond. In bijgevoegde tussenbalans beschrijven wij hoe het kabinet het groenegroeibeleid, samen met partijen in de samenleving, in de komende jaren verder doorzet.

Groen als bron voor groei

Het kabinet acht vergroening van de economie noodzakelijk om het verdienvermogen voor toekomstige generaties zeker te stellen, de druk op het milieu te reduceren en onze afhankelijkheid van schaarse grondstoffen te verminderen. Groen vormt een bron voor groei als wij onze innovatiekracht inzetten voor maatschappelijke uitdagingen in wereldmarkten (Global Challenges in Global Markets). Dit vergt slimme marktprikkels, stimulerende wet- en regelgeving, innovatie (producten, processen en concepten), vergroening via hulp, handel en investeringen en, niet in de laatste plaats, samenwerking en partnerschappen.

De transitie naar groene groei en een duurzame samenleving krijgt vorm door de inspanningen van bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden. Marktpartijen investeren in onderzoek, ontwikkeling en fabricage van nieuwe productmarktcombinaties wanneer er sprake is van een haalbare business case. Dit vergt dat nieuwe, duurzame producten en productieprocessen concurrerend zijn ten opzichte van de bestaande. Het is ons streven de impact hiervan op milieu en grondstofgebruik zo veel mogelijk in de marktprijs tot uiting te laten komen zodat afnemers een maatschappelijk optimale keuze kunnen maken. Het zoeken naar prikkels in markten en het in de prijs van goederen en diensten tot uitdrukking brengen van de maatschappelijke kosten is een opgave voor het groenegroeibeleid.

¹ Tweede Kamer, 33043 nr.14, 28 maart 2013

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Groen Groei en
BioBased Economy

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGBI-GGBBE / 15044721

Bijlage(n)
5

Nederland scoort gemiddeld, het kabinet wil beter

De derde Monitor Duurzaam Nederland (MDN 2014)² laat zien dat in het laatste decennium de Nederlandse economie (onze productie) is gegroeid, terwijl bijna alle emissies en het verbruik van grondstoffen zijn afgenomen. Dat betekent dat er overwegend sprake is geweest van een absolute ontkoppeling tussen economische groei en milieudruk. Voor energie is sprake van een relatieve ontkoppeling; het energiegebruik is minder snel gegroeid dan de economie. Europees gezien scoort Nederland daarmee gemiddeld. Overigens zijn de onderlinge verschillen tussen sectoren groot. Het kabinet zal het CBS en de planbureaus vragen in de vierde MDN de bedrijfstakanalyse ook internationaal vergelijkbaar te maken om hun prestaties in perspectief te kunnen plaatsen.

Het kabinet vindt absolute ontkoppeling op bijna alle milieudrukindicatoren een goed resultaat, maar niet voldoende. Het niveau van de milieudruk op een aantal terreinen is nog te hoog om aan de beleidsdoelen te voldoen. De omvang van de luchtvervuiling brengt nog steeds gezondheidsrisico's met zich mee, het gebruik van grondstoffen, met name in het buitenland, ligt te hoog, er liggen nog belangrijke kansen voor recycling van afval en bijproducten, het olie- en gasgebruik is nog te groot, we kennen te veel voedselverspilling, er kunnen meer nutriënten worden teruggewonnen uit mest, de uitstoot van CO₂ kan verder worden verminderd en de biodiversiteit staat nog te veel onder druk.

Hoog op internationale agenda

Wereldwijd neemt in 2015 de aandacht voor groene groei bij internationale organisaties zoals de Verenigde Naties (VN), de OESO en de EU toe. Ook de G7 had tijdens zijn recente top in Duitsland duurzame groei en werkgelegenheid hoog op de agenda staan. De G7 heeft concrete stappen geformuleerd op elementen die voor het vervolg van deze tussenbalans en het voortzetten van de dialoog over groene groei relevant zijn. Hierbij gaat het onder andere over het terugdringen van klimaatverandering en energieverbruik, het in 2015 operationaliseren van het Green Climate Fund en het stimuleren van grondstoffenefficiëntie. De G7 sprak hierbij de ambitie uit om de CO₂-uitstoot verder te verminderen.

Dit najaar zal de VN in het kader van de Post-2015 agenda afspraken maken over nieuwe mondiale doelen voor duurzame ontwikkeling: de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze nieuwe doelen zullen universeel, dus voor alle landen, gelden. Ook Nederland zal hierover rapporteren. Voor het realiseren van de SDG's in de komende jaren is verdere samenwerking van Nederland met internationale organisaties als de Wereldbank, regionale ontwikkelingsbanken, UNDP, UNEP, OESO, het bedrijfsleven en de financiële sector nodig. Dit geldt eveneens voor de maatschappelijke organisaties en de kennisinstellingen.

Het New Climate Economy rapport van de Global Commission on Climate and the Economy hebben wij positief ontvangen. Dit rapport geeft aan hoe klimaatacties

² Monitor Duurzaam Nederland (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2014)

nieuwe economische kansen en besparingen opleveren en dat een sterk nieuw mondiaal klimaatakkoord essentieel is om zekerheid aan investeerders te bieden. In december zal de Klimaatconferentie van de Verenigde Naties plaatsvinden in Parijs, waar een nieuw klimaatverdrag voor de periode na 2020 moet worden gesloten. Dit zal naar verwachting ook bijdragen aan de transitie naar een groene economie.

De Europese Commissie zal later dit jaar voorstellen doen voor het versnellen van de transitie naar een circulaire economie. Het oorspronkelijke pakket aan voorstellen is door de Commissie teruggenomen om meer aandacht voor groei en banen te bereiken, gecombineerd met voordelen voor het milieu. Wij juichen deze intentie toe en hebben de Commissie informeel een aantal suggesties aangereikt bijvoorbeeld om belemmeringen in de wet- en regelgeving op te heffen, ook door met Green Deals te werken. Daarnaast biedt een nieuw pakket kansen om meer in te zetten op het begin van de keten: preventie en productontwerp. Tijdens ons voorzitterschap in de eerste helft van 2016 zal het kabinet helpen het nieuwe pakket tot positieve besluitvorming te brengen.

Juist handelingsperspectief leidt tot resultaten

Groene groei vergt innovatie en investeringen in groenere technologieën die nieuwe economische kansen creëren. De overheid heeft een aantal mogelijkheden om deze transitie te bevorderen: zorgen voor juiste marktprikkels, bijvoorbeeld op innovatief aanbesteden, regelgeving die groene investeringen bevordert en belemmeringen wegneemt, inzetten op groene groei in het innovatiebeleid, vergroening via hulp, handel en investeringen en het agenderen van de noodzaak voor zulke vernieuwing vanuit onze rol als netwerkpartner.

Deze beleidspijlers hebben de afgelopen jaren mede gezorgd voor resultaten in alle groenegroeidomeinen: energie, biobased economy, klimaat, van afval naar grondstof en circulaire economie, gebouwde omgeving en stad, voedsel, mobiliteit en water. In de beleidsbrief Groene Groei van maart 2013 heeft het kabinet een aantal acties toegezegd. Deze hebben wij samen met de maatschappelijke partijen gerealiseerd. En op verschillende pijlers en domeinen meer dan dat.

Resultaten op de pijlers:

Slimme marktprikkels: Een voorbeeld van een prikkel die de overheid in de markt brengt om een maatschappelijke opgave te helpen realiseren is de SDE+. De uitgaven aan de SDE+ worden gedekt uit de Opslag voor Duurzame Energie, die door particulieren en bedrijven wordt opgebracht. In 2015 is 3,5 miljard euro subsidie beschikbaar gesteld voor investeringen in hernieuwbare energieprojecten. Deze middelen worden ingezet om de projecten rendabel te maken. Daarmee worden zij concurrerend in de markt en kunnen de doelstellingen voor hernieuwbare energie gehaald worden.

Ook via de fiscaliteit helpt het kabinet prikkels aan te brengen voor vergroening. Nederland kent in vergelijking met EU- en OESO-lidstaten een van de hoogste aandelen milieubelastingen. Dit aandeel zal de volgende jaren nog toenemen.

De komende OESO Peer Review laat zien dat wij hiermee succesvol zijn in het beleid.

De rijksoverheid koopt duurzaam in. Bedrijven doen, soms in samenspraak met NGO's, een appèl op de overheid om de lat hoger te leggen, want technische ontwikkeling maakt steeds meer mogelijk. Wij onderzoeken waar de ambitie kan worden aangescherpt en zullen uw Kamer nog dit jaar onze voorstellen voor duurzaam inkopen toesturen.

Het kabinet werkt samen met bedrijven en financiële instellingen best practices, tools en methoden uit om de maatschappelijke impact op natuurlijk kapitaal³ en sociale omstandigheden beter mee te wegen in financiële en strategische besluitvorming.

Stimulerende wet- en regelgeving: Regelgeving kan ondernemers stimuleren om te investeren in groene groei en innovatie. Zo hebben normen voor CO₂-uitstoot geleid tot nieuwe technologie voor schonere auto's. Maar regelgeving kan ook belemmerend werken. Daarom zet het kabinet in op het creëren van ruimte in wet- en regelgeving. Sinds 2013 zijn op dit vlak 155 belemmeringen geïdentificeerd. Samen met de betreffende bedrijven zoeken wij naar oplossingen die investeringen mogelijk maken. Dit zijn nu nog voornamelijk belemmeringen uit de domeinen biobased economy en van afval naar grondstof en circulaire economie. In 2015 zet het kabinet in op een bredere inventarisatie van mogelijke belemmeringen voor innovatieve investeringen in groenegroeidomeinen en (top)sectoren. Hierbij willen wij het accent leggen op starters en het mkb, waarvoor de belemmeringen minder snel zichtbaar zijn.

Innovatie: Vernieuwing is een belangrijke sleutel voor groene groei. Met de topsectoren werken wij eraan de innovatiekracht van Nederland nationaal en internationaal op de kaart te zetten. Met het oog op de Kennis- en Innovatieagenda's 2016-2017 heeft het kabinet nog meer aandacht gevraagd voor de wijze waarop de topsectoren inzetten op maatschappelijke uitdagingen zoals vergroening. Om de innovaties tot wasdom te laten komen is een geïntegreerde aanpak noodzakelijk, variërend van kennis, financiering, menselijk kapitaal tot internationalisering.

Het duurzaamheidsaandeel van het innovatie-instrumentarium wordt steeds meer zichtbaar. Uitgaande van de definitie van maatschappelijke uitdagingen, zoals benoemd in het Europese programma Horizon 2020, bedraagt dit aandeel 62 tot 72 % op basis van het aantal projecten en 68 tot 78 % op basis van het budget. Voor groene groei, dat een onderdeel is van duurzaamheid, liggen deze percentages (gemeten voor WBSO, TKI-toeslag en MIT) lager. In de bijlage treft u de analyse hiervan aan, alsmede onze reactie op de motie Van Tongeren. Het kabinet wil knelpunten in financiering zoveel mogelijk voorkomen. Beschikbaarheid van financiering voor innovatie, waaronder durfkapitaal, krijgt daarom veel aandacht. Nieuwe of recent geïntensiverde instrumenten die

³ Onder natuurlijk kapitaal wordt verstaan de voorraad van natuurlijke hulpbronnen, zoals bodem, water, lucht en alle ecosystemen met de diensten en goederen die zij leveren. (Rijksnatuurvisie, 2014)

innovaties ondersteunen zijn: Vroege fase financiering, Innovatiekredieten, Seed faciliteit, ROM's en het Dutch Venture Initiative.

De Monitor Bedrijfsfinanciering zal na de zomer van 2015 nader ingaan op het rapport Vallei des doods voor eco-innovatie in Nederland van het Planbureau voor de Leefomgeving (maart 2015).

Overheid als netwerkpartner: Met de greendealaanpak bieden wij ruimte aan concrete initiatieven uit de samenleving, mede om het beleid op maatschappelijke uitdagingen te helpen realiseren. De overheid faciliteert deze door het wegnemen van belemmeringen en het tijdelijk nemen van een regierol. Sinds de start van deze aanpak hebben wij 176 Green Deals gesloten met 1090 deelnemende partijen en wordt de aanpak in alle groenegroeidomeinen en biodiversiteit benut. De manier waarop de overheid in Green Deals samenwerkt met de energieke samenleving is ook toepasbaar voor andere maatschappelijk opgaven. Wij onderzoeken nu, met de betrokken partijen, deze mogelijkheden op verschillende terreinen: Health Deals, Safety Deals en deals in de StartupDelta. Samen met de Europese Commissie wordt verkend of Europese Green Deals haalbaar zijn. Daarnaast zal de door het kabinet aangekondigde Agenda Stad naar verwachting kunnen bijdragen aan het bevorderen van kansen voor groene groei in de steden door de vorming van stedelijke coalities, onder andere op het gebied van energietransitie en circulaire economie.

Nieuwe pijler, Vergroening via hulp, handel en investeringen: De afgelopen jaren is gebleken dat Nederlandse activiteiten internationaal bijdragen aan groene groei. Enerzijds zijn die internationale activiteiten nauw vervlochten met nationale ontwikkelingen op de verschillende domeinen. Anderzijds zijn er ook domeinoverstijgende internationale inspanningen te benoemen. Dat zijn vooral activiteiten die te maken hebben met vergroening via de agenda voor hulp, handel en investeringen. Deze zijn ondergebracht in deze nieuwe pijler. Wij dragen Nederlandse kennis en technologie voor geïntegreerde, duurzame oplossingen breed uit, met name op het gebied van circulaire economie, verduurzaming van handelsketens en oplossingen voor water. Deze brengt het kabinet onder de aandacht in economische missies en door deelname aan internationale netwerken: het Green Growth Knowledge Platform, de Tropical Forest Alliance 2020 en de Global Alliance for Climate Smart Agriculture. Daarnaast hebben wij instrumenten ontwikkeld om mondiaal overdracht van kennis en technologie te stimuleren zoals het Dutch Good Growth Fund, het Fonds voor Duurzaam Ondernemen en Voedselzekerheid, en het Fonds Duurzaam Water.

Resultaten op de domeinen:

Klimaat en Energie: In oktober 2014 zijn tijdens de Europese Raad afspraken gemaakt over het Europese klimaat- en energiepakket voor de periode 2021-2030. Belangrijkste afspraken zijn een CO2-reductiedoel van tenminste 40%, een Europees doel van 27% hernieuwbare energie en een Europees streefcijfer van

27% ter verbetering van de energie-efficiëntie. Met de uitvoering van de Klimaatagenda⁴ en het Energieakkoord⁵ wordt aan deze doelen gewerkt.

Biobased economy: Voor het bevorderen van de transitie naar een biobased economy hebben wij voortgang geboekt in kennisontwikkeling, het creëren van een gunstig vestigingsklimaat en marktontwikkeling. Uw Kamer heeft onze visie ontvangen over de optimale inzet van biomassa door cascadering⁶ en de verdere ontwikkeling van bioraffinage. In de afgelopen drie jaren is naar schatting in totaal 1,5 miljard euro in biobased geïnvesteerd door bedrijven en overheden.

Van afval naar grondstof en circulaire economie: Voor het bevorderen van de transitie naar een circulaire economie is samen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen ingezet op het tot stand brengen van een versnellingscoalitie, pre-competitief onderzoek, ondersteuning bij het sluiten van ketens en het identificeren van belemmerende regelgeving. Uw Kamer is recent geïnformeerd over de voortgang van het programma Van Afval Naar Grondstof⁷ en de operationele doelstellingen voor de komende periode voor het vitaal houden van ons natuurlijk kapitaal, het verbeteren van de voorzieningszekerheid van grondstoffen en het versterken van het verdienvermogen van onze economie. Hoogwaardige recycling van conflictmineralen, zoals goud, tin, wolfram en tantaal, is onderdeel van dit programma. Hiermee heeft het kabinet het domein van afval naar grondstof verbreed naar circulaire economie.

Gebouwde omgeving en stad: De vergroening in het domein bouw breidt zich uit van energiebesparing in gebouwen naar de gebouwde omgeving in bredere zin, met toenemende aandacht voor de circulaire economie. De bouwsector maakt werk van duurzame innovatie door het opzetten van expertteams en (circulaire) pilotprojecten. Met de sector zijn methodieken, keurmerken en Green Deals ontwikkeld voor duurzame prestaties van materialen en gebouwen. Om dit te faciliteren hebben wij meer ruimte in regels gecreëerd, onder meer voor de toepassing van biobased materialen en transformatie van gebouwen. Door kantoortransformatie zijn enkele duizenden woongelegenheden gecreëerd. In het kader van het Energieakkoord zijn energiebespaarfondsen beschikbaar gesteld voor koop- en huurwoningen, is een subsidieregeling voor corporatiewoningen gelanceerd en een deal door woningcorporaties en bouwbedrijven gesloten om 111.000 nul-op-de-meter woningen te realiseren.

Voedsel: Uw Kamer is in november 2014 over het kabinetsbeleid geïnformeerd met de brief Nederlandse inzet voor wereldwijde voedselzekerheid⁸. Vanuit onze sterke kennis- en exportpositie zetten wij in om ook op de lange termijn voldoende, gezond en veilig, alsmede sociaal en ecologisch verantwoord voedsel

⁴ Klimaatagenda; welvarend, weerbaar en groei, Tweede Kamer, 32813 nr. 70, 2013

⁵ Energieakkoord voor duurzame groei, Tweede Kamer, 30196 nr. 202, 2013

⁶ Meerwaarde uit biomassa door cascadering, Tweede Kamer, 33043 nr. 33, 2014

⁷ Tweede Kamer, 33043 nr. 41, 2015

⁸ Tweede Kamer, 33625 nr. 147, 2014

te produceren voor de sterk groeiende wereldbevolking, met speciale aandacht voor de meest kwetsbaren. In internationale fora werkt Nederland samen met multilaterale organisaties, zoals het International Fund for Agricultural Development (IFAD). Beschermen van gewassen en teelten tegen ziekten, plagen en onkruiden met vermindering van de milieulast is een belangrijke randvoorwaarde voor hoogwaardige productie. Ons kader, en dat voor onze inzet in de EU, is de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst⁹. Voor het zomerreces 2015 zal het kabinet komen met de reactie op het advies Naar een voedselbeleid van de WRR.

Mobiliteit: In het kader van het Energieakkoord is in de Duurzame Brandstofvisie samen met bedrijven en kennisinstellingen een beeld geschetst voor de verschillende aandrijflijnen van mobiliteit en transport. Centraal daarbij staat hoe Nederland het beste kan inzetten om zó te verduurzamen dat we in 2030 niet meer dan 25 Mton CO₂ uitstoten (17 % minder dan in 1990) en daarbij de economie kunnen vergroenen. Er zijn al diverse Green Deals gesloten op het gebied van elektrisch vervoer, schonere brandstoffen in de binnenvaart, zwaarwegverkeer (van diesel naar LNG) en luchtvaart. Naast schonere voertuigen en energiedragers is er vanuit het kabinet betrokkenheid bij acties om de vraag te beïnvloeden zoals een meerjarige bewustwordingscampagne en het programma Lean and Green Personal Mobility, waarbij werkgevers worden gestimuleerd om 20% CO₂ te besparen op woon-werk en zakelijk verkeer.

Water: Met de Delta-aanpak worden in het kader van Disaster Risk Reduction samen met andere landen innovatieve oplossingen ontwikkeld gericht op waterveiligheid en zoetwatervoorziening voor nu en voor toekomstige klimaatadaptatie. Er wordt samen met de Unie van Waterschappen gewerkt aan verschillende Green Deals. Wij spannen ons in om de bestaande Green Deal Energiefabrieken te verbreden naar de uitvoering van projecten op het gebied van duurzame energie, zoals windenergie, zonne-energie en blue-energy. De Green Deal Grondstoffenfabriek werkt aan het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater. Ook de topsector water zet in op het hergebruik en reinigen van afvalwater (more crop for a drop). Dit draagt bij aan voedselveiligheid en duurzame landbouw.

Voortbouwen aan groene groei

De opgave blijft om in de huidige aantrekkende economie de trend van ontkoppeling vast te houden, en te versterken naar absolute ontkoppeling op alle delen van ons natuurlijk kapitaal. Nederland heeft een sterk internationaal vervlochten hoogwaardige kenniseconomie met een hoog aandeel grondstof- en energie-intensieve basisindustrie. Dit zorgt ervoor dat het natuurlijk kapitaal in andere landen door ons handelen wordt belast. Maar biedt ook de mogelijkheid om een positieve bijdrage te leveren aan groene groei in die delen van de wereld. Dat doen wij bijvoorbeeld door de export van kennisintensieve cleantech producten en procesinnovaties (Dutch Solutions for Global Markets). Daarbij is het

⁹ Tweede Kamer, 27858 nr. 146, 2013

van belang om ons internationaal en in Europees kader sterk te blijven maken voor een gelijk speelveld voor ons bedrijfsleven.

Het kabinet werkt met vele partijen de komende periode verder aan groene groei. Wij signaleren daarbij de mogelijkheid voor een domeinoverstijgende aanpak:

- Door geopolitieke bewegingen en door een hoge belasting voor mens en milieu zullen nu veelgebruikte grondstoffen in de toekomst minder of niet meer beschikbaar (kunnen) zijn. Vanuit het topsectorenbeleid gaan wij sterker inzetten op onderzoek en innovatie voor duurzame alternatieven voor schaarse grondstoffen, voor alternatieve vormen van energieopwekking en voor het ontwikkelen van recyclingtechnologieën.
- Efficiënter omgaan met CO₂, energie, grondstoffen, water en bodem vereist een domeindoorsnijdend aanpak over gehele ketens en ook tussen ketens. Hiervoor is regie nodig en samenwerking tussen veel partijen die niet voldoende uit de markt zelf kan komen. Onze ambitie is een twintigtal ketens bij elkaar te brengen, te onderzoeken welke efficiencydoelstellingen haalbaar zijn en welke bijdragen de diverse partijen hieraan kunnen leveren.
- Circulair en recycling zijn steeds belangrijker geworden, met name in de domeinen energie, biobased economy, van afval naar grondstof, gebouwde omgeving en stad, voedsel en water. Maar het kabinet ziet hier kansen in alle sectoren van de economie en zal daarvoor een aanpak ontwikkelen. Ook bij de Europese Commissie zetten wij in op het mogelijk maken van circulariteit, waarbinnen afval en alle andere vormen van herbruikbare grondstoffen kunnen worden ingezet voor nieuwe producten.
- Nieuwe, rendabele business cases zijn een voorwaarde om groene groei verder tot een succes te brengen. Onze ambitie is om (rest)producten die tot nu toe een kostenpost vormen zo te kunnen benutten dat zij tot een sluitende business case leiden. Daarvoor zal de lineaire Europese regelgeving moeten worden aangepast, maar ook in het verlengde daarvan onze eigen regelgeving alsmede de wijze waarop onze inspecties en medeoverheden hiermee omgaan. Ook zullen wij de greendealaanpak hiervoor inzetten, de StartupDelta en het financiële instrumentarium.
- Om maatschappelijke kosten en de impact op natuurlijk kapitaal en sociale omstandigheden onderdeel te kunnen maken van besluitvorming bij bedrijven, financiële instellingen en overheden zal het kabinet in overleg met maatschappelijke partijen verder werken aan methoden en randvoorwaarden om deze kosten mee te wegen.
- Geografische- en bestuurlijke lagen, dat wil zeggen, regionaal, nationaal, EU en internationaal, worden steeds meer onderling afhankelijk en interactief in het verder ontwikkelen van groene groei. Het kabinet wil de agendavorming beter afstemmen en afspraken maken over gezamenlijke financiering van onderzoek en projecten. Recente voorbeelden, zoals de samenwerking bij ontwikkelingsmaatschappijen, MIT en EFSI, geven vertrouwen dat de samenwerking Regio-Rijk-EU ook voor groene groei substantiële kansen biedt.

- De Agenda Stad is volop in ontwikkeling. In de steden, motoren van onze economie, komen de verschillende domeinen samen en concentreren zich bij uitstek uitdagingen en kansen voor groene groei. De opgave is om in interactie tussen de verschillende domeinen (energie, mobiliteit, bouw, water, voedsel, afval) tot nieuwe oplossingen te komen, en hiertoe ook nieuwe kennis en vaardigheden te ontwikkelen.

Met deze brief onderschrijft het kabinet de constatering uit de rapporten van de WRR¹⁰ en het PBL¹¹, dat vergroening van de economie noodzakelijk is om het verdienvermogen van Nederland voor de langere termijn zeker te stellen. In deze publicaties wordt een groot aantal aanbevelingen gedaan, waarover uw Kamer al eerder in verschillende kabinetsreacties is geïnformeerd.

Het kabinet wil nog in 2015 de dialoog met de maatschappelijke partners voortzetten over de doelstellingen voor groene groei en de bijdragen die zij daaraan kunnen leveren. Toekomstige afspraken in de G20 naar aanleiding van de G7-top in juni 2015 over duurzame groei en werkgelegenheid zullen mede richtinggevend zijn. De planbureaus en hun adviezen gaan wij hierbij betrekken. De doelen in de diverse domeinen kunnen elkaar versterken. Op enkele domeinen, zoals voor hernieuwbare energieproductie in 2020/2023 bij het Energieakkoord, zijn deze geformuleerd, op andere domeinen bestaan voornemens hiertoe. Zo werken wij, met alle partijen, toe naar lange termijn ambities voor groene groei in 2050, aan tussendoelen om daar te komen en aan de synergie tussen de pijlers en domeinen.

Deze Tussenbalans Groene Groei laat zien dat wij gezamenlijk, met bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen, voortbouwen op een stevig fundament om het concurrentievermogen van Nederland te versterken, en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van schaarse grondstoffen terug te dringen.

(w.g.)
H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

(w.g.)
W.J. Mansveld
Staatssecretaris van Infrastructuur en
Milieu

¹⁰ Noodzaak en kans voor groen industriebeleid in de Nederlandse economie (WRR, oktober 2013).

¹¹ Wissels omzetten, 2013; Vergroenen en verdienen, 2013; Fiscale vergroening, 2014 (PBL).